

जानकी गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२

प्रस्तावना :

जानकी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र स्वच्छ खानेपानीको पहुँच सबै गाउँपालिका वासीहरूमा पुर्याउने उद्देश्यले स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्न खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरूको स्थापना तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बान्छनीय भएकोले, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ उपदफा २ ध बमोजिम जानकी गाउँकार्यपालिकाबाट स्वीकृत भई खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि बनाईएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ:

- १) यस कार्यविधिको नाम “जानकी गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२” रहेको छ ।
- २) यो कार्यविधि जानकी गाउँपालिका भित्र लागु हुनेछ ।
- ३) यो कार्यविधि तत्काल प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

- क) “खानेपानी” भन्नाले स्वच्छ पिउने पानी लाई सम्झनुपर्छ ।
- ख) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले जानकी गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्छ ।
- ग) “समिति” भन्नाले विधान अनुसार गठन भएको खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति सम्झनु पर्छ ।
- घ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस कार्यविधि अन्तर्गत बनेको नियम निर्देशिकामा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

३. उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नु पर्ने : स्थानीय स्तरमा व्यक्तिगत वा सामुदायिक रूपमा आफ्नो निमित्त खानेपानी तथा सरसफाई एवं अन्य घरेलु प्रयोगको लागि खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति स्थापना गर्न सकिनेछ । स्थापित उपभोक्ता समिति यस कार्यविधि बमोजिम दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

४. समिति दर्ता :

(१) समिति दर्ता गर्न चाहने कुनै सात जना वा सो भन्दा बढी व्यक्तिहरूले समिति सम्बन्धी विवरण खुलाई समितिको विधानको एक प्रति र तोकिएको दस्तुर सहित गाउँपालिका अध्यक्ष समक्ष अनुसूची-१ को ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

क) समितिको नाम:

ख) उद्देश्य:

ग) समितिका सदस्यहरूको नाम, ठेगाना, र नागरिकताको प्रतिलिपीहरू:

घ) ठेगाना:

ङ) समितिको विधान एक प्रति:

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि दफा ४ को समितिको निर्णयानुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जांचबुझ गरी समिति दर्ता गर्न उचित ठानेमा समिति दर्ता गरी प्रमाण-पत्र दिन सक्नेछ ।

(३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले कुनै समिति दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यसको सूचना निवेदकलाई दिनु पर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेको मितिले ३५ (पैंतिस) दिन भित्र त्यस्तो निर्णय उपर गाउँ कार्यपालिका समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको उजुर प्राप्त भएपछि कार्यपालिकाले आवश्यक जांचबुझ गरी त्यस्तो समिति दर्ता गर्न मनासिव ठहरिएमा सो समिति दर्ता गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ र त्यस्तो भएपछि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले समिति दर्ता गरिदिनु पर्नेछ ।

(५) यस दफा अन्तर्गत दिईने प्रमाण-पत्रको ढाँचा अनुसूची-२ बमोजिम हुनेछ ।

(६) नवीकरण दस्तुर तोकिए बमोजिम हुनेछ । दर्ता भएको समिति प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिना भित्र नवीकरण गर्नु पर्नेछ । दर्ता दस्तुर रु १,५०० । - (एक हजार पाच सय), नवीकरण दस्तुर

वार्षिक रु १०००। - (एक हजार) तिर्नु पर्नेछ। समितिले समयमा नविकरण नगरेमा जरिवाना दस्तुर प्रति महिना रु.१००। - (एक सय रुपैयाँ) थप लाग्नेछ।

५. उपभोक्ता समितिको विधान सम्बन्धि व्यवस्था

खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिको विधानमा स्थानीय आवश्यकता र उपभोक्ता समितिले संचालन गर्ने आयोजनाको प्रकृतिका आधारमा व्यवस्थाहरू गर्न सकिने छ। विधानमा समेटनुपर्ने कुराहरू अनुसूची -३ बमोजिम हुनुपर्नेछ। सोहि बमोजिम जानकी गाउँपालिकाले विधानको नमुना तयार गर्नेछ।

६. समिति संगठित मानिने :

१) यस कार्यविधि अन्तर्गत दर्ता भएको समिति अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित समिति हुनेछ। सो समितिको सबै कामको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ।

(२) समितिले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट उजुर गर्न सक्नेछ र सोउपर पनि सोही नामबाट उजुर लाग्नेछ।

७. संस्थाको सम्पत्ती:

(१) समितिको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको विधान विरुद्ध संस्थाको कुनै सम्पत्ती दुरुपयोग गरेमा, कब्जा गरेमा वा रोक्का राखेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो सम्पत्ती दुरुपयोग गर्ने, कब्जा वा रोक्का राखेबाट लिई समितिलाई फिर्ता बुझाईदिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको सम्पत्ती फिर्ता गर्ने गरी गाउँपालिकाले गरेको कारवाहीमा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले सम्बन्धित अदालतमा उजुर गर्न सक्नेछ। समितिको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको कुनै सम्पत्ती वा लिखत वा प्रतिष्ठा विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा समिति वा समितिको कुनै सदस्य उपर प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिकाले कारवाही चलाउन सक्नेछ।

८. यस अघि दर्ता भई वा नभई स्थापना भएका समितिले दर्ता गर्ने :

(१) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि तत्काल प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भइ वा नभई स्थापना भईरहेका समितिले पनि यो कार्यविधि प्रारम्भ भएको मितिले ६ (छ) महिनाभित्र यो कार्यविधि बमोजिम

सूचिकृत गराउनु पर्नेछ । सूचिकृत दर्ता हुनको लागि गत आ.व. सम्मको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन र साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

९. समितिको उदेश्यहरूमा हेरफेर :

(१) समितिको उदेश्यहरूमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा सो समितिलाई कुनै अर्को समितिमा गाभ्न उचित देखेमा सो समितिले प्रस्ताव तयार पारी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्न समितिको विधान बमोजिम साधारणसभा बोलाउन पर्नेछ ।

(२) साधारणसभामा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य संख्याको दुई तिहाई सदस्यहरूले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारणसभाबाट पारित भएको मानिनेछ । तर, सो प्रस्ताव लागु गर्न गाउँपालिकाको पूर्व स्वीकृत लिनु पर्नेछ ।

१०. समितिको वर्गिकरण :

दर्ता अनुमति प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरूको व्यवस्थापनबाट खानेपानी उपलब्ध गराउने उपभोक्ता सदस्य संख्याको आधारमा निम्न अनुसार उपभोक्ता समितिको वर्गिकरण हुनेछ ।

१) १००१ जना वा सो भन्दा बढि उपभोक्ता सदस्य भएको (क वर्ग)

२) ५०१ देखि १००० जना उपभोक्ता सदस्य भएको (ख वर्ग)

३) ५०० जना सम्म उपभोक्ता सदस्य भएको (ग वर्ग)

११. तदर्थ समिति गठन गर्न सकिने :

यस अघि दर्ता स्वीकृती प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका र नयाँ अनुमति प्राप्त गरी स्थापना हुने उपभोक्ता समितिहरूले तोकिए बमोजिम ६ महिनाभित्र साधारण सभा गरी उपभोक्ता समिति गठन प्रकृया पुरा नगरेमा त्यस्ता तदर्थ समिति वा अवधी पुरा भएका उपभोक्ता समितिहरूलाई विघटन गरी संचालन नियमित गर्न गाउँपालिकाको तर्फबाट सम्बन्धीत उपभोक्ता सदस्यहरू मध्येबाट तदर्थ समिति गठन गरी साधारण सभा

समेतको आवश्यक प्रकृया सहित काम कारवाही गरी गराई व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

१२. संघ गठन गर्न सकिने :

दर्ता स्वीकृती प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरू मध्येबाट एक उपभोक्ता समितिलाई एक सदस्य मानी नगर स्तरिय खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संघ गठन गरी सोही संघको प्रत्यक्ष रेखदेख सहयोग मातहतमा अन्य सम्पूर्ण उपभोक्ता समितिहरूलाई व्यवस्थीत रूपमा संचालन गरीनेछ ।

१३. हिसाबको विवरण पठाउनु पर्ने :

उपभोक्ता समितिले आफ्नो समितिको हिसाबको विवरण लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन सहित प्रत्येक बर्ष गाउँपालिकामा पठाउनु पर्नेछ ।

१४. हिसाब जाँच गर्ने:

(१) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक देखेमा समितिको हिसाब आफुले नियुक्ति गरेको कुनै अधिकृतद्वारा जाँच गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम हिसाब जाँच गराए बापत गाउँपालिकाले हिसाब जाँचबाट देखिन आएको समितिको मौज्दात रकमको सय कडा तीन प्रतिशतमा नबढाई आफुले निर्धारण गरेको दस्तुर असुल गरी लिन सक्ने छ ।

(३) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजातहरू वा सोधेको प्रश्नको जवाफ दिन समितिको पदाधिकारी, सदस्य र कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले गाउँपालिकाले तोकिदिएको म्याद भित्र हिसाब जाँचको प्रतिवेदन गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ र सो प्रतिवेदनको आधारमा समितिको कुनै सम्पत्ती सो संस्थाको कुनै पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको, नोक्सान गरेको वा दुरुपयोग गरेको छ भन्ने गाउँपालिकालाई लागेमा निजले त्यस्तो पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीबाट सो हानी नोक्सानी असूल गर्न प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही चलाउन सक्नेछ । तर, प्रचलित कानूनले सजाय समेत हुने अपराध

भएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम मुद्धा चलाउन सक्नेछ ।

१५. निर्देशन दिने: गाउँपालिकाले समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धीत समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

१६. दण्ड सजाय:

(१) दफा (४) बमोजिम दर्ता नगराई समिति स्थापना गरेमा वा दर्ता नगरी समिति संचालन गरेमा त्यस्ता समितिका सदस्यहरूलाई गाउँपालिकाले जनही पाँच हजार रुपैया सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । दफा (१३) बमोजिम हिसावको विवरण नपठाएमा समितिका सदस्यहरूलाई गाउँपालिकाले जनही एक हजार रुपैयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

तर, कनै सदस्यले दफा (१३) उल्लघन हुन नदिन सकभर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने सन्तोष हुने प्रमाण पेश गर्न सकेमा निजलाई सजाय गरिने छैन ।

(३) दफा (१३) को उपदफा (३) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धीत अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजपत्र वा सोधेको प्रश्नको जवाफ नदिने सम्बन्धित पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीलाई गाउँपालिकाले पाँच हजार रुपैया सम्म जनही जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(४) दफा (८) बमोजिम गाउँपालिकाको स्वीकृति नलिई समितिको उदेश्यमा हेरफेर गरेमा वा अर्को समितिसित गाभेमा वा समितिले आफ्नो उदेश्यको प्रतिकूल हुने गरी काम कारवाही गरेमा वा गाउँपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो समितिको दर्ता निलम्बन गर्न वा खारेज गर्न सक्नेछ ।

१७. समितिको विघटन वा त्यसको परिणाम:

(१) समितिको विधान बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न नसकी ए वा अन्य कुनै कारणवश समिति विघटन भएमा त्यस्तो समितिको सम्पूर्ण जायजेथा गाउँपालिकामा सर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विघटन भएको समितिको दायित्वको हकमा सो समितिको जायजेथाले भ्याए सम्म त्यस्तो दायित्व गाउँपालिकाले व्यहोर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम विघटन भएको समितिको दायित्व समितिको जायजेथाले नभ्याएमा नपुग दायित्व समितिका पदाधिकारीको जायजेथाबाट प्रचलित कानुन अनुरूप असुल उपर गरिनेछ ।

१८. नियम बनाउने अधिकार:

यस कार्यविधिको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले नियम बनाउन सक्नेछ ।

१९. विघटन तथा संचालन:

समितिले आफ्नो विधान अनुसारको तोकिएको समयावधि भित्रमा नयाँ कार्यसमिति चयन हुन नसकेमा उक्त कार्यसमितिको स्वतः विघटन भएको मानी अर्को कार्यसमिति चयन नभए सम्म गाउँपालिकाले तोकेको तदर्थ समितिबाट समिति संचालन गर्नेछ ।

२०. खारेजी र बचाउ:

यस खानेपानी उपभोक्ता समिति ब्यबस्थापन कार्यविधि लागु हुनु पूर्व दर्ता भएका समिति यसै कार्यविधि बमोजिम दर्ता भए सरह मानिनेछ । यो कार्यविधि कुनै संघिय तथा प्रादेशिक कानुनसंग बाझिएमा सोहि कानुन बमोजिम हुनेछ । समय क्रम संगै गाउँपालिकाले यस कार्यविधिलाई खारेज गरि नया कार्यविधि निर्माण गर्न सक्नेछ ।

अनुसुची-१

(दफा ४ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित)

संस्था दर्ताको लागी दिइने दरखास्त

श्रीमान गाउँपालिका अध्यक्षज्यू,
जानकी गाउँपालिका, मानपुर, बाँके ।

विषय: उपभोक्ता समिति दर्ता गरिदिने सम्बन्धमा

महोदय,

हामीले.....खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नको लागी देहायका कुराहरु खुलाइ यो दरखास्त पेश गरेका छौं ।

१. उपभोक्तासंस्थाको नाम र ठेगाना:

२. उपभोक्ता संस्थाको उद्देश्य:

३. स्रोत रहेको प्रदेश: जिल्ला: स्थानीय तह: वडा नं.

४. उपयोग गर्ने पानी ट्यांकीको क्षमता लिटरमा:

५. परियोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय:

६. परियोजना सम्पन्न गर्दा लाग्ने अनुमानित खर्च:

७. नेपाल सरकारले विकास गरी हस्तान्तरण गर्ने परियोजना भए सो को विवरण:

८. दरखास्त साथ पेश गर्नु पर्ने कागजात:

क. परियोजना सम्बन्धि विस्तृत विवरण उल्लेख भएको कागजात:

ख. परियोजनाको सहयोगी संस्थाको नाम:

ग. उपभोक्ता संस्थाको एक प्रती विधान:

माथि तोकिएको ब्यहोरा ठिक साचो हो झुट्टा ठहरे कानुन बमोजिम सहुला ।

दरखास्त दिनेको

सही:

नाम:

ठेगाना:

मिति:

वडा कार्यालयले भर्नु पर्ने:

यस गाउँपालिका अन्तरगत वडा नं.....मा सञ्चालन हुने उल्लेखित परियोजनाको लागी गठन हुन भएको खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिलाई तहाँ कार्यालयमा नियमानुसार दर्ता गरिदिनुहुन सिफारिस गरिन्छ ।

सिफारिस गर्ने पदाधिकारीको

सहि:

नाम:

पद:

वडा कार्यालयको छाप

मिति:

अनुसूची -२

(दफा ४ को उपदफा ५ सग सम्बन्धित)

उपभोक्ता सस्थाको दर्ता प्रमाण पत्र

जानकी गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

(खानेपानी तथा सरसफाई शाखा)

मानपुर बाँके

लुम्बिनी प्रदेश नेपाल

पत्र संख्या:

दर्ता मिति:

दर्ता न.:

उपभोक्ता समिति दर्ता प्रमाणपत्र

खानेपानी तथा सरसफाई सेवालाई सहज र प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यले यस गाउँपालिकाको वडा न.....मा मिति.....मा गठित..... खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिलाई यस गाउँपालिकाको अभिलेखमा दर्ता गरि यो प्रमाणपत्र वितरण गरिएको छ।

.....

शाखा प्रमुख

.....

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची — ३

(दफा ५ संग सम्बन्धित)

उपभोक्ता समितिको विधानमा देहाय बमोजिमका व्यवस्थाहरू समावेश गर्नुपर्नेछ ।

- क) उपभोक्ता समितिको नाम, ठेगाना, कार्यक्षेत्र र स्रोत
- ख) उपभोक्ता समितिको उद्देश्य र कार्यहरू
- ग) सदस्यता सम्बन्धि व्यवस्था
- घ) अधिवेशन, वार्षिक साधारण सभा, विशेष साधारण सभा र तिनका कार्यहरू
- ङ) कार्यसमितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकारहरू
- च) कार्यसमितिको बैठक र कार्यविधि
- छ) पदाधिकारीको काम कर्तव्य र अधिकारहरू
- ज) अविश्वासको प्रस्ताव
- झ) समितिको कोष, सेवा शुल्क र आर्थिक स्रोत संकलन तथा चल अचल सम्पत्ति व्यवस्थापन र लेखा परिक्षण
- ञ) निर्वाचन सम्बन्धि व्यवस्था
- ट) विविध(संशोधन, विघटन आदि)